

Elo Selirand

ELU EESLIINIL

Koroonalahing Kuressaare haiglas

Toimetanud Mari Karlson
Kujundanud Virge Ilves

Kaaneillustratsioon Oskar Suurorg

© Elo Selirand ja Tänapäev, 2020
Illustratsioon © Oskar Suurorg

ISBN 978-9949-85-786-9
www.tnp.ee

Trükitud AS Pakett trükikojas

Elo Selirand

ELU EESLIINIL

Koroonalahing Kuressaare haiglas

Kuressaare haiglale.

Igäihele neist

– EELLUGU –

2015. aasta

Olin isaga kahekesi palatis. Tegin kõike seda, mida pea 400 päeva tema aina süveneva haiguse ajal olin teiste pealt spikerdanud, õppinud ja kaasa teinud. Puhastasin, pöörasin, liigutasin peamisi lihaseid, uurisin süvenenult tekkivaid punaseid laike. Parandasin täpsete salvitäpsudega uusi haavandeid. Puhastasin trahheostoomi. 400 päeva varem olin ma täiesti tavaline mis-siin-elusikka-juhtuda-saab naine, „kulturnik“, nagu ütleks ehk isa, kes sel hetkel enam midagi öelda ei saanud ning kelle soove tuli lugeda tema hääletutelt huultelt. Isa haigusega olin ma kaasa teinud kõik lähedast inimest tabavad hoovused. Abitusest,

hüsteeriast, murest, aktiivsest püüdlikkusest kuni mingi rutiinini. Jälgides ja matkides omandanud võtteid, millega kergendada tema olemist, nii palju, kui see võimalik oli. Õppinud sõnu (koos tähendustega) nagu „kontraktsioon“, „trahheostoom“, „artroos“, „gastrostroom“, „saturatsioon“. Heade füsioterapeutidega kuude viisi koos võimeldes ja samal ajal ikka vesteldes (mida muud üks „kulturnik“ oskabki) püüdnud meelde jätta baastõed. Juba ammu ei pööranud ükski hoolidaja tähelepanu, kas ma saabusin täpselt külastusajal ja kui kauaks ma jäin. Ma tulin, kui ma tulin, iga päev – või vähemalt nii ma püüdsin – ja tegin tunni jagu olulisi toiminguid, paar korda nädalas kahe tunni jagu, sõltudes voodislamaja põletikunäitudest ja jõust. Visuaalsetes vaatlustulemustes kõheldes rullisin õdede posti nurgas konutava masina palatisse ja mõõtsin veres olevat hapnikku. Kas ma tegin neid asju õigesti? Ma ei tea. Ma vähemalt tegin. Ma ei osanud olla ilma tegemata. Ilma püüdmata seda kõike peatada. Mõistes (enda arvates suhteliselt funktsioneeriva)

ajuga, et see on peatamatu. Kuid ma ei saanud südame vastu.

Ühel sellisel päeval imbusid palatisse kaks tütarlast. „Meid saadeti teie juurde praktikale,“ andsid nad teada. Tulijad olid meditsiinikooli õpilased. Tegime kõik koos läbi ja „tarkuse emana“ paaril järgmisel päeval veel ka kordasime. Ehtisin end võõraste sulgedega. Kümnetelt inimestelt kogutud tarkustega, aja jooksul sõpruskonnaks muutunud arstide ja õdede jagatud õpetustega. Mul polnud kahju seda jagada. Mina olin selle kõik ju nii saanud.

Tütarlapsed lahkusid tänulikult, saades kirja praktikatunnid. Julgem kõhatas hääle puhtaks ja küsis: „Me saame aru, et te olete arst, aga mis arst täpselt?“ „Pediaater?“ täpsustas teine areldi. Ma oleks võinud neile tõtt rääkida. Mis oleks muutunud eriti naeruväärseks kõik nende vaevaga välja teenitud erialapunktid. Ma valetasin.

„Jaaah ... Noh, praktiliselt ..., aga hetkel ma süsteemis ei tööta.“

Viis aastat hiljem

Eestis on alanud koroonaeepideemia. Kehtestatud on eriolukord. Mingis mõttes töötan ma eesliinil. Televisioonis, mis vahendab iga päev uudiseid, teateid ja infot. Ma olen režissöör. Kui ma võrdleks inimorganiga, siis saate aju. Kui saatejuht, autor, toimetaja on süda, siis aju viib erinevad käsklused kokku ja juhib tegevuse eesmärgini. Ma olen seda tööd teinud pea 25 aastat. Ma olen seda isegi õpetanud. Mul on väga toredad lapsed (16 ja 19, nad ise arvavad, et on suured), vanaema (101-aastane), vend, ema (tema on nooruslik). Mu elu on okei, pole purustatud südant või eneseotsinguid.

2. aprilli õhtul lobisen Messengeris ühe isa haiguse ajast jäänud tuttava arstiga. Ta on Kuresaare haiglas. Võtab vastu uksest ja aknast tulevaid patsiente. Hooldajaid napib aina enam. Nad ei kao ära, nad ei karda – nad jäävad haigeks.

Arst, kes mind (see tähendab ikkagi isa, kuid läbi selle kindlasti mind) on väga palju aidanud, on mures. Kõlab pateetiliselt, kuid ma tunnen end nagu Thijl Ulenspiegel, narr, kelle vastupanu võõrvõimule juhtis südamele koputav isa tuhk. Mul on võlglaste tunne. Ühe suure narrina annan kerglaselt lubaduse „No kui teil päris hull on, ma saaks mingiks kümneks (?) päevaks ehk tulla, tegin märtsis rohkem tööd ja saan mais ka tasa teha“. Mõeldes, et nii hull ei saa olukord olla, et nad vajaksid mind, põhimõtteliselt amatööri. Saadan oma oskuste kirjelduse Kuressaare haiglasse tööjõuga tegelevale prouale. Kiri ei tule pikk.

Järgmisel hommikul saan telefonikõne.

Alustama peaks kohe. See tabab mind nagu tsunami.

TUNNE, et sellest tuleks kirjutada, sünnib hiljem. (Kes ei usu, ma ei saa sundida.) Trikster Ulenspiegel suutis maailma muuta, asetades selle ette peegli, milles vaataja nägi oma palet. Raamatu ambitsioonikas, ma ütleks isegi et ennasttäis

eesmärk on leevendada nii ehk kõigi veel ees olevate kriiside kahjusid. Natuke päästa meid kõiki. Päris pildiga, mis on kirja pandud iga oldud päeva lõpus. Rohujuure tasandil. Isegi allpool seda. Siin-kirjutaja ei mõista süsteeme. Ei tea, kas tegemist on „tervishoiuteenust osutava asutusega“, mis peaks pakkuma teenust ja tagama selle kvaliteedi, või haiglaga, lõputu halastuse ja lootuse sümboliga. Ei tea, kes kellele allub. Kes keda solvanud on. Kes tahab võimu, kes päästa inimesi. Ei tea, kas kusagil on kriisiplaan ja mis haigla millele appi peaks tulema, või kas üldse. Kui palju on vahendeid. Kuidas tundmatut haigust ravida. Ja tegelikult on nii võrdne kümnete, ei, sadade inimestega haiglasüsteemis.

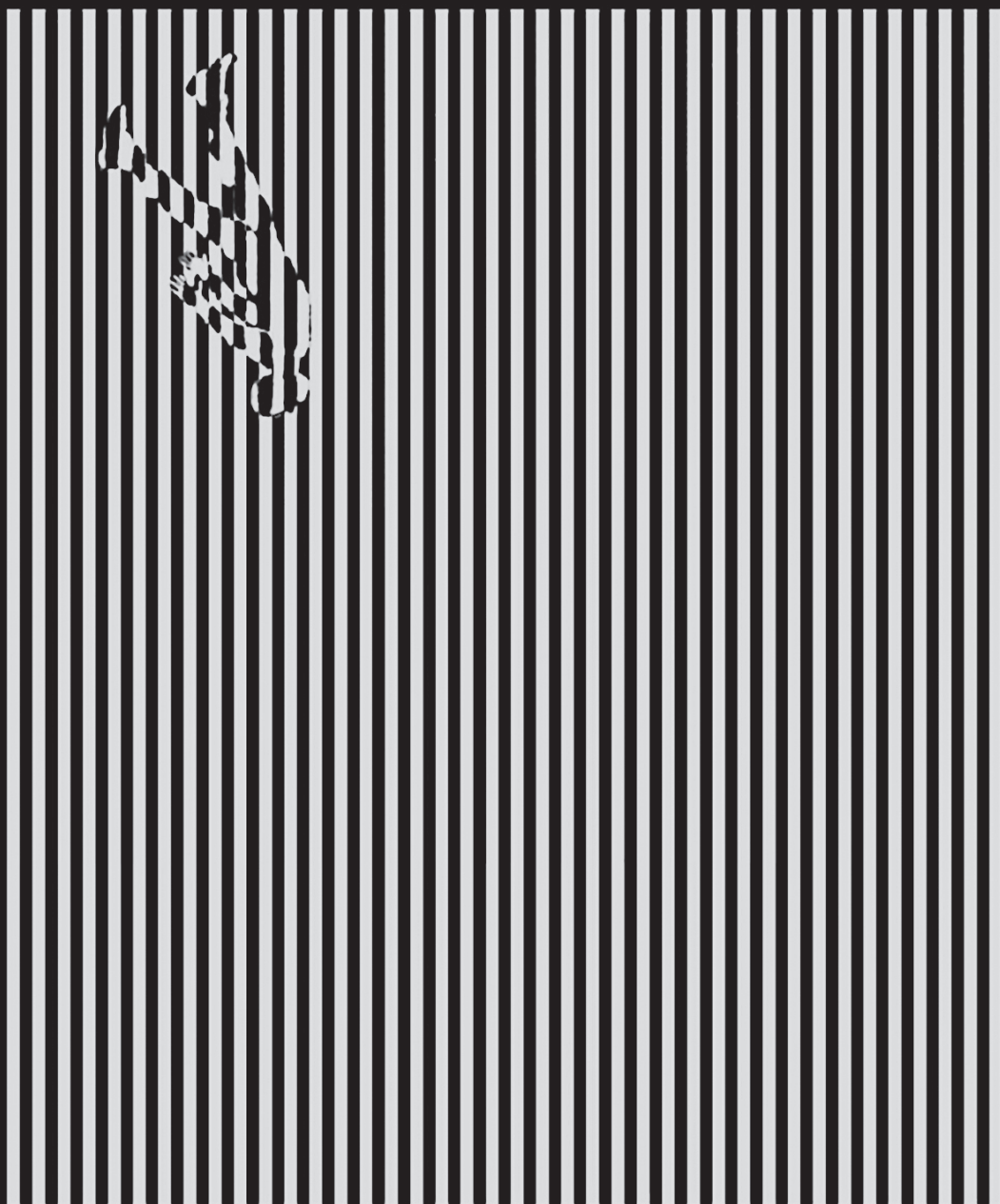
Kas nii tekkiv pilt on õiglane? Kõiki objektiivseid asjaolusid arvestades kindlasti mitte. Aga kas ta on tõene? Oo jaa. See lugu on pandud kirja nii, nagu ta mulle avanes. Ma olen muutnud inimeste nimesid, igaks juhuks. Ma ei taha, et keegi, vähemalt mitte keegi Saaremaal, peaks ennast puudutatuna tundma. Nagu üks patsient mulle

haavunult ütles: „Me, saarlased, oleme nüüd nagu katkuhaiged. Pane veel kelluke ka kaela.“ See lugu võiks juhtuda igal pool. Tegevuskoht võiks olla ükskõik missugune haigla Tallinnas, Haapsalus, Pärnus.

Et see järgmine kord nii ei oleks, siis, hoolimata murest ja südametunnistuse piinadest, et keegi natukenegi haiget saab, et tekib oht bürookraatliku süsteemi kättemaksuks, panen ma selle kirja. Ja palun, kui kunagi veel kellelgi mu abi vaja on – palun kutsuge mind ikka. Ma muidugi ei tea, kas minust üldse mingit kasu oli, aga neist inimestest, kellega ma kohtusin – on tohutult.

See raamat räägib sellest, mis saab tähtsaks siis, kui sa paned teiste eest panti oma elu. Ning tead, et halvimal juhul pead sa selle ka ohverdama.

– 8. APRILL –

Hakkasin kell 5.30 kodust sõitma, pumpasin rehvid täis, tankisin. Saaremaa ju tapab ja nakatab, igaks juhuks ei tohi puudutada seal ka mulda, aga eriti mitte tankuri käepidet bensiinjaamas.

Päike tõusis ja kuu oli täis. Üks mees oli ka täis, see solvus, kui ma käratasin nagu pirts proua „Ärge elage seljas!“, kui ta bensukas müüjat tüütas. Ise ka imestasin, et selline sakslikkus minust välja kargas. Õigustasin end, et eesmärk on mul üllas.

ERIOLUKORD oli ju mu silme all kehtestatud. Või õigemini, nagu Forrest Gump – maailma

geniaalseim idioot, kes oli alati tahtmatult sündmuste keerises – olin ma olnud kohal igal ajalugu muutval hetkel. Hommikuse otsesaate puldis, kui sotsiaalminister tõi teate, et Eestisse on jõudnud esimene COVID-19 positiivne. Olin ise saatejuhile sidet kasutades kõrva sisisenud „Kas lennujaam läheb nüüd lukku?“ ja nii saanud kaudselt vastuse, mis anti rahvale mõne tunni pärast – haigus saabus bussiga. Oli veebruaril lõpp. Tegelikult haigus alles hakkas saabumist sättima. Ta tuli imeliselt sportlikus pakendis, pakkus elevust pealtvaatajatele ning tervitas kõiki järgmisel päeval Kuressaare joogifestivalil, kust ma kindlasti oleksin tahtnud osa võtta. Mullijoogid on väga šikid. Hilisõhtul välja kuulutatud eriolukorrale järgnenud hommikul olin taas otsesaate režiipuldis. Vajutasin eetrisse peaministri intervjuu, millest sai selgeks, et see on alles algus. Jõllitasin Jüri Ratase suurt plaani, kust paistis haljas hirm. Kandsin üle esimest pressikonverentsi, mis edaspidi, iga päev kordudes, oma erilisuse kaotas. Liitusin arstide veetud

liikumisega, mis nõudis kiiret ja täielikku isoleeritust, et tagada kõige efektiivsem kaitse ja vältida haamrit, mis sunnib arste tegema valikuid, kes saab hingamisaparaadi ja kes mitte. Uskusin nende muret, et kaitsevahendeid jagub loetud päevadeks. Olin üldiselt õppinud arste uskuma.

Kandsin kolleege ärevaks tegevat maski, et vähemalt mitte ise teistele ohtlik olla, sest tõdesin, et mitte keegi, absoluutselt mitte keegi ei saa vanduda, et tema pole viirusekandja.

Seda kõike tehes tegin ilmselt ikkagi sadu asju valesti. Puudutasin oma nägu. Kallistasin kedagi kogemata, sõin kolleegidega ühes lauas, ei desinfitseerinud oma oste ja kilekotte. Ma eksisin nagu me kõik. Sest me kõik olime alustanud eluülikooli täiesti uut peatükki „Sõda nähtamatu vaenlasega“.

Sellepärast ma teadsin, et ükskõik kui etanooli too mees seal bensukas ka täis ei oleks olnud, oli ta ikkagi ohtlik, kälaludes üle leti müüjat ahistama. Ahistamine ei meeldi mulle üldse. Ja ehk veidigi saare naisele väärilise atsakusega olen

mõelnud: „Kui Jumal on mulle suu andnu, siis miks ma ei peaks seda kasutama?!“ Kindlasti kasutan ma seda söömiseks. Olen sellega elus ilmselgelt liialdanud. Peened õhtukleidid ei kipu mulle hästi istuma. Ma peaks vähem sööma.

Ma ostsin kolm viineripirukat. Tundus palju, aga sõin kohe ära. Ja see oli tark tegu.

TEEL tahtis isegi tukk peale tulla. Mingit elevust polnud. Virtsu sadam oli vaikne. Keegi ei kiirustanud praamile, ei süstinud mööda. Kümme minutit oli väljumiseni aega. Sõitsin värinal politseipatrullini. Natuke nagu nõukogudeaegses kangelasfilmis olemise tunne oli. Rivimassiividelt küsitakse, kes on valmis teate läbi vaenlase tuleliini viima, ja siis astub kangelane ette. Noh, eeldatavasti jõuab ta teatega kohale, sest see on ju kangelasfilm, aga selleks, et kangelane olla, peab ta hukka saama.

Lisaks merele lahutas Saaremaad mandrist füüsiliselt nähtamatu, aga samas täiesti nähtav joon – seal on ohtlik. Lasin akna alla. Hõikusin

eemal autos istuvale politseinikule oma isikukoodi ja tema sai oma arvutist kinnituse, et olen meditsiinitöötaja. Sõitsin laevale ainsa sõiduautona Benu apteegi kaubikute ja Omniva rekade vahel, kes minust Muhus kohe mööda uhasid.

Elevus kasvas. Kui Saaremaa juba paistis, siis tegin Eesti maalilisimal tammil ikka pilti ka. Sel-line pilt oli haruldasem kui kusagil Mumbukus tehtu. Iga mats siia ei saa. Ikkagi meditsiinitöötaja, praktiliselt arst.

KURESSAARES otsisin üles oma ööbimiskoha. Tavaline ühikas. Ei mingit peenutsemist. Kui peenutseks, ütleks – rustikaalne. Samas oli ka luksust. Ovaalse kujuga peegel voodi kohal ja ühesed toad. Pesema peab koridoris, aga ma ju ei tulnud siia tšillima. See on okei. Proua, kes maja näitas, oli pealegi väga südamlilik ja ütles, et tunne on, nagu oma lapsed tuleks koju, aga nemad on Londonis. Minu meelest oli tal isegi natuke pisar silmas. Läksin kohevile nagu need alfaisased, kes tavatsevad sulle hakata patroneerivalt jutlust pidama,

et tead, bimbsu, kuidas need asjad päriselt käivad. Mis siin nutta, abi on kohal, ärge muretsege, kohe olete kõik päästetud. Mina ju tulin, mandrilt.

Täpselt kell 10.00 seisin Kuressaare haigla ees. Olin selle üles leidnud ühe ilusa, pika, musta – eeldatavasti kirste vedava – auto järel sõites. Proua personalist lehvitas mulle keskmise maja aknast. Vantsisin trepist üles, oma isetehtud mask ees. Oletatav laadung meditsiinilisi maske oli juba küll Eestisse jõudnud ning isegi kõik need perearstid (ei midagi isiklikku, minul on väga tore arst), kes kippusid sõna võtma, kuidas maski pole absoluutselt vaja kanda, olid vait jäänud. Mina lähtusin nende teiste eesliini arstide nõuannetest. Et hea on iga mask. Ma tahtsin, et nad saaks oma südamehaigeid edasi ravida, ja jätsin muidu köha ja nohu ekspertidena tuntud meedikute nõuanded tähelepanuta. Eriti tähelepanuta jätsin ma riikliku institutsiooni nõuanded, mis oli oma sõnumit selleks hetkeks nii mitu korda muutnud ning ohtlike otsustega ja otsustamatusega tegelikult esimesed ohvrivered altarile määrinud.

See sama haigla oli siin teinud ühe väikehaigla kohta väga adekvaatseid ning kiireid otsuseid. Pannud püsti välitestimise telgid, saanud selle eest kõrgematelt ülemustelt pähe. Paar päeva hiljem oli sama tehtud kogu riigis. Saarlastele oli keelatud sümptomiteta testimine, mis tõi kaasa haiglasisesse viiruse leviku, mida nad oleks saanud takistada. Nad olid härdalt palunud võimalust mass-testida kogukonda, mis oli selleks ajaks täielikku isolatsiooni suletud.

Minu meelest olid nad teinud väga head tööd. Ühelt haiglalt, mille igapäevatöö on tegeleda peaaegu perearstikeskusena krooniliste haigete, plaaniliste oppide ja komplikatsioonideta kulgevate sünnitustega, oli Kuressaare haigla olnud mu meelest eesrindlik. Nad olid teinud rohkem, kui neil oli inimesi ja oskusi. Kampania korras oli aidanud rahvas. Asjadega. Rahaga. Oma saabumisel ei osanud ma seda hinnata. Veel mitu päeva. Antagu see mulle andeks.

TOHUTUT katastroofi, et olen saabunud lekkivasse tuumajaama või alustan sukeldumist allveelaevaga Kursk, ei paistnud. Ainus erakorraline asi oli välihaigla maja ees. Hindamatu abivahend, kui käib sõda ja on vaja kusagil kiiresti haavatuid opereerida. Ma olin seda imet ise filminud. Neil oli ka väga mahukas morg. Maja ees seisev välihaigla tundus ise samuti üsna surnud seisus. Päike oli soe, üks mees tegi suitsu. Tšill. Kevad. Hästäg #päästamesaaremaad#.

Töölekutsuja oli mures, kas ma olen nõus ühikas elama. Ikka olin. Inimesed nõudvat mujale majutamist. Aga kuhu mujale? Vald selle andis. Mindavat elamistingimuste pärast tagasi. Ma püüdsin mõista anda, et mina ei lähe. Mina pean vastu. Toomata näiteid urgastest, kuhu ihnsad produtsendid (olgu peale, eelarveolude sunnil) olid mu teletöö ajal majutanud. Selle kõrval oli ühikas peaaegu tärnidevääriline elukoht. Ma ei hakanud muretsevale prouale oma eelmist elu lahti seletama. Mis tähtsust sel on?

Kuigi oli. Personaliga kabetaja oli mõelnud sellele, et ma olen režissöör. „Te olete ju režissöör, teil oleks vast kõige huvitavam ikka kohe koroonaosakonnas.“ Ta püüdis – väikse valge valega, ma ütleks – luua meeleolu, et olen võitnud lotol kui mitte peavõidu, siis vähemalt diagonaalide mängu. „Koristaja jäi haigeks. Meil on seal vaja põrandaid pesta. Saate tööd jälgida. Mis hooldajad teevad.“ Selleks olin ma ju tulnudki. Noogutasin. Maskid ajavad kurgu kähedaks ja panevad köhatama. Köhimine on Saaremaal suur lugupidamatus. Isegi pussutamine oleks parem. Kõlblusnormid on muutunud.

KOHE viidi mind proua juurde, kes haaras mu kaasa ja viis riietusruumi. Seal oli palju vabu kappe. „Paljud on meilt lahkunud,“ ütles proua ja ehmus ise ka. „Mitte ses mõttes,“ parandas ta ruttu. Natukese aja pärast tuli välja, et tegelikult ikka ses mõttes ka. Läksime riideid saama. Emand Sadade Pükste Perenaine mõõtis mind lahke pilguga ja leidis, et suured riided tuleb otsida.

„Need ei lähe, need ei lähe,“ sättis ta erinevaid pükse. „Oleksin ikkagi pidanud rohkem jooksmas käima,“ kurvastasin omaette. Nüüd põhjustasin asjatuid komplikatsioone. Sain kaks paari valgeid pükse (ilmselt kellegi lahkunu omad, mitte ses mõttes – teises). Kirjutati kribinal „Elo“ sisse ja läksin riideid vahetama. T-särk oli miski populistliku kirjaga, „Sa ei ole üksi“ või midagi nii. Vahet pole, vähemalt tundus hingav riie. Sokid sain ka.

Koridoris oli karpidega mune. Need tulid hiljem ka meie osakonda kuhugi külmkappi. Et me ei tunneks end üksi. Aga kahjuks tuleb kõikide asjade kohta öelda, et inimesed ei kujuta ettegi, mis abi on vaja, et ei oldaks üksi. Või kas eesliinil on abi sellest, et keegi hõigub seitsme mäe ja mere tagant, et ole nüüd vapper ja kui langed, pea meeles – saad monumendi.

Sikutasin riided selga ja siis läksime 2. korrusele, lüüsidesse. Lüüsid olid ajutiselt rajatud kasvuhoone-laadsed kohad, mis pidi takistama nakkusohu levimist järgmiste uste tagant. Esi- meses kilekambris sai end sukeldumisvarustusse

panna ja seejärel, sisenedes uksest, millel mitu hoiatavat silti, jõudsid järgmisesse, kus tuli oodata nagu allveelaeval, et uks maailma ja sinu vahel sulguks. Seejärel jõudsid sa osakonda.

Proua luges esimese lüüsi seinalt riietumise nimekirja ette ja ma panin selle järgi asju selga. Õnneks oli eeltöö mul tehtud. Nõuanded tippspetsialistidelt kogutud, mandri kindla garantii-märgi ja märkusega „Kui sa tahad ellu jääda, tee seda võimalikult õigesti“. Panin selga mitte mingit õhku läbi laskva valge skafandri. Kilesussid. Põlle. Kätised. Kindad. Mütsi oleks ka pidanud panema. (Kuna kaasas olnud meditsiinitöötaja ei pidanud seda oluliseks, läksin sähmi ja jätsin vahele. Algul ei pannud, hiljem, see üks kord, kui me välja veel saime, parandasin vea.) Kaitseprillid, respiiraatori. Sukeldusime. Mu saatja hõikus järgmise lüüsi ukse taga ja mind anti üle. Vastu võtsid mind kolm konna moodi prouat. Tegelikult ei saanud kuidagi eristada, et nad on naised. Kolm konna. On täpsem. Lihtsalt loogika, et eesliinil on naised, viis selleni, et nii näeb välja hooldajanna. Ilmselt

olin ise samasugune. Mingit seletamist ei olnud. Ma ei tea, kas tutvumistki. Hakkasime patsiente puhastama.

ESIMENE patsient oli juba kangestunud liigestega imekõhn naine, iga liigutus tegi talle valu. No nagu – etteruttavalt – neile kõigile. See ei olnud lihtsalt „koroonikute“ osakond. Siin olid need, kellel oli terve bukett haigusi. Kellest enamik olidki haiglas olnud mõne muu tõvega ja lisaks veel koroona külge korjanud. Pikalt lamanud inimesed. Ma püüdsin olla tore ja rääkida oma esimese patsiendiga maast ja õitsevatest kevadlilledest ja linnulaulust, aga proua ei tahtnud tore olla. Proua nähvas kruttimise peale: „Aitab! Enne olid ikka ilusad sihvakad hooldajad, aga nüüd on matsakad.“ Nätaki! Kuhu jäid tänu ja ovatsioonid, et aitäh, et sa tulid?! Tundus uskumatu, et ta välja saab. Peab küll kusagil hooldekodus kaks nädalat karantiinis olema, aga on terve. Terve on väga suhteline mõõde. Voodist ta ei tõusnud, voodiga ka hiljem viidi.

Järgmises toas olid potil käivad proudad ja intellektipuudega naine, kes ka välja sai. Temal tuli siiski üht-teist ära vahetada. Korralikult kohe. Järgmises toas oli mees, kes oli väga südamluk ja tore ja püüdis igati aidata, aga tal oli tõesti kõht lahti ja see tähendas, et kogu aeg tuli vahetada ja kõik oli tal valus ja punane ka. Minu baasteadmiste järgi pidi ta põrgupiinu kannatama. Aga ta oli kõige selle juures väga-väga leplik. Kuigi me olime nagu julmurid, kes üht habrast liblikat elusast peast aeglaselt nõelaga puurides oma kogusse kinnitavad. Sellel mehel olid erakordselt selged silmad. See tegi kogu tegevuse eriti õudseks.

Siis oli härra, kes tundus täiesti ilmaasjata seal olevat. Ta oli nagu terve, aga ju siis ei olnud. Lamas. Rõõsa ja rõõmus ja luges telefoni kaapides ajalehti. Ilmselt oli tal kannatlik hing, sest toas oli umbne. Tema teavitas meid uudisest, et üks hooldaja on surnud. Me ei teadnud. Kohalik Miss Marple'ite klubi selgitas välja, et see proua suri sellepärast, et kui oli selge, et haiglas on COVID sees, ei lubanud terviseamet ilma sümptomiteta

teste teha ja nii läksid haiged osakondade vahel liikuma ja põetajatel polnud mütsigi panna pähe. Mulle oli mantrana kaasa korratud õpetussõnu „Juuksed tuleb rangelt kaitstud hoida. Juuksed on need, mis sul näo ära määrivad, ja kui sa neid näpid, on oht üleskorjatud viirusel süstiku kiirusel organismi jõuda“. Katsusin värisedes oma skafandri alt väljatükkivat tukka, ehmusin, desinfitseerisin kõik juuksed ja vandusin, et enam ma mütsita ei sisene.

Järgmistes palatites olid rasked mehed. Mitte füüsiliselt. Vastupidi. Nad olid ülihaprad, aga sellised, kes ei paindu enam ei nii ega naa, kes hingeldavad nii, et sa arvad, et nad surevad ära. Kes süüa ei suuda, aga sondil ka veel pole.

Ja siis kõige lõpus oli üks proua. Tema oli haigla töötaja. Tema oli (peale vaadates) heas seisus ja tema uksele tundus viisakas koputada.

SEE kõik näis lihtne, aga ma olin läbimärg, kui kahe tunniga ring peale sai. Lisaks patsientidele pesime pinnad, põrandad. Pidevalt vahetasime

kindaid. Pidevalt. Selleks on sul kogu aeg kaks paari kindaid käes, et oleks lihtsam vahetada. Ohutum. Prillid lähevad hingeldamisest uduseks. Skafandri sisetemperatuur on liigutamise ajal keskmise Türgi aurusauna mõõtu. Suu sulgenud respiraatorist ei pääseks justkui tõrtsugi hapnikku läbi. Püüad hingeldades midagigi kätte saada ja kui samal ajal kummardud, hakkab pea ringi käima. Higi tilgub silma. Õnneks või õnnetuseks ei saa seda ära pühkida. Vahid ahnelt veepudeleid, millest joodad teadvusetuid patsiente. Jõllitad vee-tsees ringi keerlevat vett nagu Aafrikas janusse surev väikelaps. Edasi liigud juba instinktide ja läbi skafandri pääsevate helide abil. Prillid pole enam udused, neil oleks nagu piimjas klaas ees. Ninal olev metallklamber, mille oled prillide uduseks mineku vältimiseks võimalikult kõvasti kinni vajutanud, teeb põrguvalu ... aga ei aita. Ilmselt hingeldad liiga kõvasti, aga hingeldamist vältida on raske. Algajal. Koroonaosakonnas on selline riietus kõigil töötajatel. Nemad said kuidagi paremini hakkama.